

Док студенти и грађани у Србији месецима упозоравају на заробљене институције и траже промене, пре свега, правосуђа, питање које се све чешће поставља јесте да ли би евентуална нова власт могла да спроведе сличан „ресет“ система који се догађа у Мађарској и на које би препреке наишла? Политиколог Александар Ивковић за Нову указује да је институционални оквир Србије знатно ригиднији од мађарског и да би се нова власт суочила са потенцијалним правним препрекама у покушају да промени састав кључних институција, због чега би, како оцењује, најекономичније решење могло да буде доношење новог Устава.

Откако је Петер Мађар постао премијер у Мађарској, а Виктор Орбан изгубио власт после 16 година, ситуација у овој земљи региона пореди се са Србијом, имајући у виду

колико је било јако пријатељство Орбана и председника Србије, Александра Вучића, али и колико је њиихов принцип власти имао сличности.

Зато се са великом пажњом и прате све реформе које Петер Мађар спроводи као председник мађарске Владе.

Истовремено, студенти и грађани у Србији свакодневно критикују рад институција, првенствено правосуђа, наводећи да је власт заробила виталне институције.

Како би изгледала њихова реформа у случају могуће промене власти у Србији, једно је од кључних питања које се намеће, а које је на мрежи X начео политиколог Александар Ивковић.

Као конкретан пример, Ивковић се реферисао на одлуку мађарског парламента који је недавно усвојио уставни амандман, који омогућава смену председника државе Тамаша Суљока и председника Уставног суда Петера Полта.

"Код нас би било много теже спровести реформе Петера Мађара, јер за разрешење председника прво Уставни суд мора да одлучи да је председник повредио Устав; ако су судије Уставног хтеле да "штите" председника, био би врло тежак и дуготрајан процес да се изаберу нове судије...", навео је Ивковић на мрежи X.

Додао је да о испуњености услова за разрешење постојећих судија Уставног одлучује, такође, Уставни суд.

"Тако да, ако би парламентарна већина хтела да се упусти у то, претпостављам да би морало да се иде путем неког креативног лекс специјалиса, што би било контроверзно. Ограничење трајања мандата посланика и премијера морале би да се потврде на референдуму. Све у свему, наш институционални оквир је доста ригиднији и тежи за променити, самим тим га СНС и није мењала сем у случају правосуђа 2022, већ се утицај остварује неформално", каже Ивковић.

Зато и констатује да би, како каже, економичније решење за неку нову власт било да напише нови Устав, потврди га као целину на референдуму, и онда бира институције испочетка.

Препреке за реформе

У изјави за Нову, Ивковић наводи да када би нека нова власт код нас желела да изврши промене у највишим државним институцијама, како би отклонила препреке за утврђивање одговорности, суочила би се са два проблема.

"Рецимо, постоје прописане процедуре за разрешење председника Републике, али и тужиоца... Уколико би се ишло редовним путем, ми имамо Уставни суд и високе савете судства и тужилаштва који не желе да сарађују са новом влашћу - то би било ужасно тешко провести редовним путем. Ако у њима већина није наклоњена предлозима нове власти, то би било тешко спровести", каже Ивковић.

Новој власти би било тешко и да промени саставе ових институција и тела, јер би морала да чека да им истекну мандати.

"Могло би да се иде и на референдум о промени тих институција. Уколико би постојала двотрећинска већина у парламенту, могла би да изгласају неки креативан начин да се прекину мандати, али за већину чланова нашег Устава је потребна потврда на референдуму. Референдуму могу бити незгодни за власт", каже Ивковић.

Саговорник Нове каже да би, узимајући све ово обзир, некој новој власти, најеконичније било усвајања новог Устава.

"Онда би институције морале да се бирају испочетка и онда би нова власт аутоматски имала већину да бира цео нови Уставни суд и савете тужилаштва и судства у оним деловима где то бира парламент. То би ресетовало мандате свих институција и

омогућило да се са неког новог поћетка крене у реформе", наводи Ивковић.

Промена Устава би отклонила и друге слабости, каже Ивковић, које има постојећи највиши правни акт.

"Тек треба да се покаже да ли су актуелни представници институција сарадници власти зато што су лојални или су само прагматични и сарађују са влашћу која је тренутно ту", наводи Ивковић.

Шта је све Мађар до сада урадио у Мађарској после избора?

Мађарску од изборне ноће потресају велике промене након што је Витктор Орбан после деценију и по изгубио власт.

По победи на изборима, Петер Мађар покренуо је антикорупцијску кампању и најавио истраге о коришћењу јавног новца током претходне власти.

Такође, од председника државе Тамаша Шујока затражио је да објави документе у вези са председничким помиловањем бившег заменика директора дечјег дома у месту Бичке у близини Будимпеште Ендреа К, који је повезан са афером педофилије.

Партија Тиса, коју предводи премијер Петер Мађар је покренула промену закона у скупштини која је изгласала уставни амандман, после ког је председник Томас Шујок, а који је сматрао Орбановом струјом, поднео оставку

Парламент је претходно донео одлуку да ограничи трајање премијерског мандата на укупно осам година.

Почетком јула почела је и реформа мађарског јавног сервиса, извињењем и обустављањем програма ТВ М1, са идејом да поново служи информисању грађана, а не политичкој пропаганди.

(Нова.рс)